

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

У. ВОТ

представено на 2 април 2014 година¹

Дело C-112/13

А
срещу
В и др.

(Преюдициално запитване, отправено от Oberster Gerichtshof (Австрия))

„Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Сътрудничество по граждански дела — Съдебна компетентност — Пророгация на компетентност при явяване на ответника — Особен представител на отсъстващия ответник — Член 47 от Хартата — Предимство на правото на Съюза“

1. В настоящото производство Съдът трябва на първо място да се произнесе дали явяването на назначен по реда на националното право особен представител на отсъстващ ответник е равностойно на явяване по смисъла на член 24 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела².
2. Важността на този въпрос произтича от обстоятелството, че явяването по смисъла на посочената разпоредба автоматично води до пророгация на компетентността на сезирания съд, дори и той да не е компетентен съгласно правилата на Регламент № 44/2001.
3. Освен това Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) иска да установи дали националните съдилища са длъжни по силата на принципа на равностойност да поставят пред конституционен съд въпроса за съответствието на национален закон, който считат, че противоречи на Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) с оглед отмяната на този закон в неговата цялост, вместо да го оставят без приложение по конкретното дело съгласно принципа на предимство на правото на Съюза.
4. В настоящото заключение ще изложа съображенията, по които считам, че член 24 от Регламент № 44/2001 във връзка с член 47 от Хартата следва да бъде тълкуван в смисъл, че явяването пред национален съд на назначен съобразно националния закон особен представител на отсъстващия ответник не е равностойно на явяване на ответника по смисъла на член 24 от регламента.
5. По-нататък ще обясня защо по мое мнение в приложното поле на правото на Съюза при обстоятелства като тези по делото в главното производство принципът на равностойност не задължава националните съдилища да поставят пред конституционен съд въпроса за съответствието на национален закон, който считат, че противоречи на Хартата с оглед отмяната

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

на този закон в неговата цялост. Разпоредба на вътрешното право, която установява такова задължение, не противоречи на правото на Съюза, при условие че не води до отмяна, спиране, ограничаване или забавяне на правомощието на националния съд да прилага разпоредбите на това право и да гарантира пълното им действие, като при необходимост решава да не прилага всяка разпоредба на националното законодателство, която им противоречи, или на правомощието му да отправя преюдициални запитвания до Съда.

I – Правна уредба

A – Регламент № 44/2001

6. По силата на член 1, параграф 1 от Регламент № 44/2001 той се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган.

7. Член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001 гласи, че при условията на този регламент истребува срещу лицата, които имат местоживее в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.

8. Член 24 от регламента, включен в раздел 7, озаглавен „Пророгация на компетентност“, гласи:

„Извън компетентността, която произтича от други разпоредби на настоящия регламент, компетентен е този съд на държава членка, пред който се яви ответникът. Това правило не се прилага, когато ответникът се явява, за да оспори компетентността на съда, или когато друг съд има изключителна компетентност по силата на член 22“.

9. Текстът на член 26, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 е, както следва:

„Когато срещу ответник с местоживее в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент“.

10. Член 34, точка 2 от регламента, включен в глава III, озаглавена „Признаване и изпълнение“, посочва, че съдебно решение не се признава, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си, освен ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това.

B – Австрийска правна уредба

1. Конституционно право

11. Съгласно член 89 от Федералния конституционен закон (Bundes-verfassungsgesetz, по-нататък наричан „B-VG“) правомощие да отменят обикновени законодателни актове поради неконституционосъобразност нямат нито общите съдилища, нито Oberster Gerichtshof, който е върховната инстанция по граждански и наказателни дела. Ако считат, че даден обикновен закон е неконституционосъобразен, те са длъжни да сезират Verfassungsgerichtshof (Конституционният съд).

12. Съгласно член 140, параграфи 6 и 7 от B-VG отмяната на закон от страна на Verfassungsgerichtshof има общо действие и задължителна сила за общите съдилища.

13. В съответствие с вече установена практика Oberster Gerichtshof многократно е отказвал да приложи в определени случаи правни норми, които противоречат на пряко приложимото право на Съюза, без да сезира Verfassungsgerichtshof, като по този начин е прилагал принципа на предимство на това право. Освен това до определен момент Verfassungsgerichtshof е приемал и че евентуалното противоречие между австрийска правна норма и правото на Съюза следва да бъде разрешено чрез прилагане на този принцип. Тоест наличието на такова противоречие не води до отмяната на закона поради неконституционност по смисъла на член 140 от B-VG.

14. В свое решение от 14 март 2012 г. обаче Verfassungsgerichtshof се отклонява от тази практика и приема, че Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), е пряко приложима в Австрия и тя е с конституционен ранг. Гарантираните от нея права са гарантирани и от B-VG. Ето защо по-нататък Verfassungsgerichtshof посочва, че предвид принципа на равностойност следва да се прецени по какъв начин и съобразно каква процедура е възможно да се защитават права, произтичащи от Хартата, въз основа на националното право.

15. Verfassungsgerichtshof добавя, че уредената в B-VG система от способности за съдебен контрол се основава на принципа, че Конституционният съд е единствената инстанция, която констатира нарушения от страна на нормативни актове, а именно от закони и подзаконовни актове, и единствената инстанция, която има право да отменя такива норми.

16. По тези съображения Verfassungsgerichtshof достига до извода, че предвид националната правна уредба от принципа на равностойност следва, че в приложното поле на Хартата гарантираните от нея права освен това са и критерий за преценка в рамките на производствата за общ контрол на нормативните разпоредби, по-специално на основание членове 139 и 140 от B-VG.

17. Накрая Verfassungsgerichtshof подчертава, че липсва задължение за отправяне на преюдициално запитване до Съда, когато даден въпрос е ирелевантен за решаването на висящия пред него спор, тоест когато отговорът на този въпрос, независимо от това какъв е, не би могъл да повлияе на решаването на посочения спор. В приложното поле на Хартата такъв е случаят, когато дадено право, гарантирано от B-VG, и по-специално право, произтичащо от ЕКПЧ, има същото приложно поле като право, произтичащо от Хартата. В този случай решението на Конституционния съд се основава на австрийското конституционно право, без да е необходимо решение по преюдициално запитване по смисъла на член 267 ДФЕС.

18. Ето защо запитващата юрисдикция ни посочва, че това би означавало, че когато даден австрийски закон противоречи на правото на Съюза, и по-специално на Хартата, не е възможно противоречието да бъде отстранено пряко в рамките на обикновеното производство чрез прилагане на принципа на предимството, и че въпреки възможността да сезират Съда с преюдициален въпрос, общите съдилища са принудени по силата на принципа на равностойност да отправят искане до Verfassungsgerichtshof.

2. Граждански процесуален кодекс

19. Съгласно член 115 от Гражданския процесуален кодекс (Zivilprozessordnung, наричан по-нататък „ЗПО“) в редакцията му, приложима към спора в главното производство, връчването на съдебни актове на лица с неизвестен адрес по принцип се извършва чрез публично обявление. Той уточнява също, че е предвидено вписване в база данни на публичните обявления.

20. Член 116 от ZPO гласи, че на лицата, на които поради неизвестно местопребиваване връчването може да бъде извършено само чрез публично обявление, когато вследствие на връчването тези лица трябва да предприемат процесуални действия за защита на правата си, и по-специално когато се връчва призовка за явяване пред съд, сезираният съд назначава особен представител на отсъстващия ответник. Съгласно член 117 от ZPO назначаването на този особен представител се публикува като публично обявление в базата данни на публичните обявления, в която всяко лице може да прави справки по пътя на автоматичното предаване на данни.

21. На последно място, съгласно член 230 от ZPO сезираният съд трябва да провери предварително дали има международна компетентност. Ако не притежава такава компетентност, първоинстанционният съд следва да отхвърли иска служебно. Обратно, ако неговата компетентност е обоснована, той следва да връчи исковата молба на ответника, за да може същият да представи отговор.

II – Обстоятелствата в главното производство

22. На 12 октомври 2009 г. В и др. подават иск за обезщетение за вреди в Landesgericht Krems an der Donau (регионален съд на Krems an der Donau) срещу А. Те твърдят, че последният е отвякъл в Казахстан техните съпрузи, съответно техните бащи. Обосновават компетентността на австрийските съдилища, с довода че обичайното местоживеене на А е на територията на Австрия.

23. След няколко неуспешни опита за връчване на исковата молба Landesgericht Krems an der Donau установява, че А вече не живее на адресите, където е търсен за връчване, и с определение от 27 август 2010 г. по искане на В и др. назначава особен представител на отсъстващия ответник съгласно член 116 от ZPO.

24. След като му е връчена исковата молба, особеният представител внася писмен отговор, в който моли искът да бъде отхвърлен и повдига множество възражения по същество. В този отговор особеният представител не оспорва международната компетентност на австрийските съдилища.

25. По-късно, след като узнава за воденото срещу него производство, А заявява, че е упълномощил занапред да го представлява адвокатско дружество и че иска в бъдеще всички връчвания да бъдат извършвани чрез това дружество. От друга страна, А заявява, че оспорва и международната компетентност на австрийските съдилища, като уточнява, че фактите в главното производство са настъпили в Казахстан. Според него липсата на компетентност на посочените съдилища не е отстранена с назначаването на особения представител на отсъстващия ответник, с когото той не бил осъществил никакви контакти и който не познавал обстоятелствата по делото. А посочва също така, че не може да разкрие адреса си поради заплахата, която съществувала за живота му, като уточнява, че е напуснал окончателно Австрия много преди подаването на исковата молба.

26. Вследствие на това Landesgericht Krems an der Donau обявява, че няма международна компетентност, и отхвърля иска, с мотива че обичайното местоживеене на А е на територията на Малта и че явяването на особения представител на отсъстващия ответник не е равностойно на явяване по смисъла на член 24 от Регламент № 44/2001.

27. В и др. обжалват решението. Въззивният съд уважава жалбата и отхвърля възражението за липса на международна компетентност. Според него Регламент № 44/2001 не задължава съда да проверява международната си компетентност в случаите на обикновено неявяване по смисъла на член 26 от регламента, докато само при възражение от страна на ответника съдът бил

длъжен да провери международната си компетентност. Въззивният съд добавя, че съгласно австрийското право процесуалните действия на особения представител на отсъстващия ответник, който е задължен да защитава интересите на този ответник, имат същите правни последици, както действията на представителя по пълномощие.

28. Поради това А подава ревизионна жалба срещу посоченото решение пред запитващата юрисдикция. Според него решението нарушава правото на защита, прогласено в член 6 от ЕКПЧ и в член 47 от Хартата, доколкото на ответника не е било известно, че е започнало производство срещу него.

29. От своя страна В и др. изтъкват в писмения си отговор, представен пред запитващата юрисдикция, че назначаването на особен представител на отсъстващия ответник е гаранция за спазване на тяхното право на ефективни правни средства за защита, също прогласено в посочените разпоредби.

30. Запитващата юрисдикция, която изпитва съмнения относно тълкуването на член 24 от Регламент № 44/2001, както и на член 47 от Хартата, решава да спре производството и да постави на Съда няколко преюдициални въпроса.

III – Преюдициални въпроси

31. Oberster Gerichtshof поставя на Съда следните преюдициални въпроси:

- 1) В хипотезата на прилагането на правото на Съюза по отношение на процесуална система, в рамките на която сезираните общи съдилища, които се произнасят по съществуващото дело, трябва да извършат проверка за конституционност на закони, без обаче да разполагат с право за отмяна на законите в тяхната цялост, което е в правомощията на устроен по специфичен начин конституционен съд, следва ли въз основа на европейския „принцип на равностойност“ да се заключи, че когато даден закон нарушава член 47 от Хартата [...], общите съдилища трябва в хода на производството да сезират Конституционния съд с цел отмяна на закона в неговата цялост и не трябва само да се задоволят с това да не прилагат закона в конкретния случай?
- 2) Следва ли член 47 от Хартата да се тълкува в смисъл, че той не допуска процесуална разпоредба, съгласно която съд, който няма международна компетентност, назначава особен представител на отсъстващия ответник, чието местопребиваване не може да бъде установено, и че с „явяването си пред съда“ този особен представител може да стабилизира международната компетентност на този съд?
- 3) Следва ли член 24 от Регламент [...] № 44/2001 [...] да се тълкува в смисъл, че „явяване на ответника“ по смисъла на тази разпоредба е налице единствено когато съответното процесуално действие е извършено от самия ответник или от упълномощен от него юридически представител, или това важи без ограничение дори когато процесуалното действие е извършено от назначен съгласно законодателството на съответната държава членка особен представител на отсъстващия ответник?“.

IV – Анализ

32. В самото начало, както предлагат А, австрийското и италианското правителство и Европейската комисия, считам, че най-напред следва да се отговори на втория и третия въпрос, при което Съдът ще трябва да тълкува член 24 от Регламент № 44/2001 във връзка с член 47 от Хартата, а след това — на първия въпрос, който е релевантен единствено ако отговорите на втория и третия въпрос са в смисъл, че правото на Съюза не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство.

А – По втория и третия въпрос

33. Със втория и третия си въпрос, които предлагам да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 24 от Регламент № 44/2001 във връзка с член 47 от Хартата следва да бъде тълкуван в смисъл, че явяването пред националния съд на особения представител на отсъстващия ответник, назначен по реда на националното право, е равностойно на явяване на ответника по смисъла на член 24 от регламента, като по този начин води до мълчаливото приемане на международната компетентност на този съд.

34. Да припомним, че всъщност в главното производство е бил назначен особен представител на отсъстващия ответник по реда на член 116 от ZPO, тъй като не е било възможно връчването на подадената от В и др. искова молба поради липсата на известен адрес.

35. В Регламент № 44/2001 липсва определение на понятието „явяване“ по смисъла на член 24 от регламента. По мое мнение то следва да получи самостоятелно определение в правото на Съюза, доколкото регламентът цели да подобри стабилното функциониране на вътрешния пазар, като установява разпоредби за уеднаквяване на правилата относно споровете за компетентност по граждански и търговски дела³. Тоест различното тълкуване на това понятие би могло да постави в опасност осъществяването на тази цел. Ето защо е уместно член 24 от регламента да бъде тълкуван във връзка със системата и целите на последния.

36. Тази разпоредба установява мълчалива пророгация на компетентността на съда, пред който се явява ответникът, макар и дадената юрисдикция да не е непременно компетентна според правилата на Регламент № 44/2001. Това изключение, което не се прилага по отношение на правилата за изключителна компетентност по член 22 от регламента, представлява дерогация от въведената с регламента система на компетентност и поради това трябва да бъде тълкувано стриктно.

37. В действителност въведените с Регламент № 44/2001 правила имат за цел да установят висока степен на предвидимост за страните в процеса и се основават на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника⁴, който възпроизвежда старо правило на гражданското съдопроизводство, а именно *actor sequitur forum rei*. Тази произтичаща от принципа компетентност се предпочита пред останалите, тъй като се предполага, че съдът по местоживеенето на ответника има по правило най-тясна връзка със спора.

38. Като се има предвид, че това не винаги е така, Регламент № 44/2001 предвижда специални правила за компетентност, които се прилагат, в случай че основанийето на спора или автономията на страните изисква или предполага различен критерий за привръзка⁵. По-специално правилата за компетентност в областта на застраховането, потребителските

3 — Вж. съображения 1 и 2 от Регламент № 44/2001.

4 — Вж. член 2 и съображение 11 от посочения регламент.

5 — Вж. съображение 11 от регламента.

договори или индивидуалните трудови договори имат за цел да защитят по-слабата страна чрез по-благоприятни за нейните интереси правила⁶. Ето защо необходимостта от стриктно тълкуване на член 24 от Регламент № 44/2001 е още по-съществена, доколкото това тълкуване би могло да доведе до дерогация на предоставящите по-голяма защита правила за компетентност.

39. Мълчаливата пророгация на компетентността на съда, пред който се явява ответникът, има за цел да способства за бързото признаване и изпълнение на съдебните решения, постановени от юрисдикция с приета от двете страни компетентност, дори и тази юрисдикция да не е била всъщност компетентна да разгледа спора. Така например, ако съдът в производството по екзекватура трябва да провери компетентността на съда, постановил решението⁷, е от значение да се избегне оспорването от страна на първия съд на компетентността на втория на основание на Регламент № 44/2001, щом като двете страни по спора са се съгласили с тази компетентност, поради обстоятелството че ответникът се е явил, без да я оспори. Както подчертава Комисията, в тази хипотеза компетентността на съда ще се определя единствено от поведението на ответника.

40. Тук се вижда добре колко е важно за явяващия се ответник напълно информирано да вземе решение за мълчалива пророгация на компетентността на съд, който по правило не е компетентен. Да вземем за пример спор, който засяга потребителски договор. Да си представим, че потребителят е призован на съд от своя съдоговорител, който извършва търговска дейност, пред съдилищата в държавата членка, в която е установен този търговец. По правило член 16, параграф 2 от Регламент № 44/2001 не би допуснал компетентността на тези съдилища, тъй като потребителят е по-слабата страна и в такъв случай компетентен би следвало да е съдът в държавата членка, където е местоживеенето на потребителя. Въпреки това, ако последният, бидейки информиран, се яви пред съдилищата на първата държава членка, без да оспори компетентността им, съгласно член 24 от регламента именно те ще бъдат компетентни⁸ и съответно съдът по екзекватурата ще трябва да признае решението.

41. Значението, което има убеждението, че ответникът осъзнава последиците от „явяването“ по смисъла на член 24 от Регламент № 44/2001, вече е още по-ясно в новия текст, с който е преработен посоченият регламент, а именно Регламент (ЕО) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела⁹. Всъщност член 24 от Регламент № 44/2001 е изменен и допълнен с втори параграф. Той гласи, че „[п]о делата, посочени в раздели 3, 4 или 5, когато притежателят на полицата, застрахованият, третото ползващо се лице по застрахователен договор, увредената страна, потребителят, работникът или служителът е ответник, преди да се признае за компетентен въз основа на параграф 1, съдът гарантира, че ответникът е информиран за правото си да оспори компетентността на съда и за последиците от явяването или неявяването си“¹⁰.

42. Ето защо е от съществено значение мълчаливата пророгация на компетентността на дадена юрисдикция от държава членка да бъде приета само когато всички страни в спора, и най-вече ответникът, са избрали информирано нейната компетентност вместо тази на юрисдикцията, която по принцип е компетентна съгласно правилата на Регламент № 44/2001.

6 — Вж. съображение 13 от регламента.

7 — Тази възможност занаяпред е налице само за споровете във връзка със застраховането, правата на потребителите, както и в областите на изключителна компетентност. Вж. член 35, параграфи 1 и 2 от регламента.

8 — Вж. в това отношение решение *ČPP Vienna Insurance Group*, C-111/09, EU:C:2010:290, т. 25—30.

9 — ОВ L 351, стр. 1.

10 — Вж. член 26, параграф 2 от Регламент № 1215/2012.

43. Ето защо не виждам как бихме могли да приемем, че когато ответникът не само не се явява лично, но и не знае за започналото производство срещу него, той напълно информирано, „съзнателно“, ако използваме наречието, употребено от Съда в решение *ČPP Vienna Insurance Group*¹¹, приема компетентността на юрисдикцията, пред която не се явява.

44. Явяването на особен представител на отсъстващия ответник не променя в никаква степен този извод.

45. Всъщност в решение *Hendrikman и Feijen*¹² Съдът посочва, че ответник, който не знае за започналото срещу него производство и за когото пред съда по произход се явява неупълномощен от него адвокат, е напълно лишен от възможността да се защити. Следователно той трябва да бъде считан за отсъстващ по смисъла на член 27, точка 2 от Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право¹³ дори и когато производството пред съда по произход е придобило състезателен характер¹⁴. Делото, по което е постановено посоченото решение, засяга въпроса дали съдът от държавата членка, в която е подадена молбата, може да откаже признаването на решения на съд от друга държава членка, когато тези решения са постановени срещу ответник, на когото актът за образуване на производството не е връчен редовно и своевременно и който не е бил надлежно представляван пред съда, при положение че вследствие на явяването пред съда по произход на лице, което твърди, че е представител на ответника, решенията не са произнесени в неприсъствено производство.

46. Според Съда дори дадено решение да е квалифицирано като постановено в състезателно производство, то не може да бъде признато, ако ответникът не е упълномощил сам адвоката си и ако производството се е развило без негово знание. Впрочем, макар видът на спора в настоящото дело да е различен от този по делото *Hendrikman и Feijen*¹⁵, доколкото по първото сме в началния стадий на производството, а по второто — в изпълнителното производство, това не променя обстоятелството, че и в двата случая може да се засегне правото на защита, гарантирано от член 47 от Хартата.

47. Всъщност според мен назначеният при обстоятелства като тези по делото в главното производство особен представител на отсъстващия ответник не е в състояние да защити по най-добрия начин интересите на ответника и така да се позволи спазването на правата, гарантирани от посочения член 47. Този особен представител разполага само с частична информация относно спора, а именно с тази, която е предоставена от ищеца. Следователно той не може да осигури нужната защита на ответника. Освен това според мен той не разполага със съществени елементи, за да може да оспори в конкретния случай международната компетентност на сезирания от ищеца съд, доколкото въпросът за компетентността в международното право никога не е лесен. Тъй като не е уведомен за производството и а *fortiori* не е могъл да избере своя адвокат, ответникът не би могъл да се счита за надлежно представляван пред съответния съд.

48. Ответникът, който като А е узнал на по-късен етап за започналото срещу него производство, не само че вече не разполага с възможността да оспори компетентността на сезираните съдилища, но би могло дори да бъде постановено и решение, валидно на територията на Европейския съюз и основаващо се на производство, несъответстващо на член 47 от Хартата, което е неприемливо.

11 — EU:C:2010:290.

12 — C-78/95, EU:C:1996:380.

13 — ОВ L 299, 1972 г., стр. 32, изменена с последващи конвенции за присъединяване на нови държави членки към Конвенцията; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3.

14 — Точка 18 от решението.

15 — EU:C:1996:380.

49. По мое мнение решение *Hypoteční banka*¹⁶ не може да постави под съмнение тези констатации. В това решение Съдът постановява, че възможността за продължаване на производството без знанието на ответника посредством връчването на исковата молба на попечител, определен от сезираната юрисдикция, ограничава правото на защита на ответника. Това ограничение обаче е оправдано с оглед на правото на ищеца на ефективна защита, като се има предвид, че при отсъствието на такава процедура посоченото право би останало без юридическа стойност¹⁷. Всъщност, както посочва по-нататък Съдът, за разлика от положението на ответника, който при лишаване от възможността да се защити ефективно ще бъде в състояние да постигне зачитане на правото на защита, като на основание член 34, точка 2 от Регламент № 44/2001 се противопостави на признаването на произнесеното срещу него съдебно решение, ищецът рискува да бъде лишен от всякаква възможност за обжалване¹⁸.

50. Макар и да е разбираемо желанието на Съда в посоченото решение да гарантира както правото на защита, така и правата на ищеца, когато иска да защити от евентуален отказ от правосъдие, съществената разлика с настоящото дело е в обстоятелството, че ако се приеме, че особеният представител на отсъстващия ответник се е явил по смисъла на член 24 от Регламент № 44/2001, ответникът, в случая А, вече не би могъл да оспори компетентността на австрийските съдилища. Нещо повече, не трябва да забравяме и че в настоящото дело, за разлика от фактите по делото *Hypoteční banka*¹⁹, посочено по-горе, местоживеенето на А е известно и е на територията на друга държава членка. Следователно В и др. имат възможност да подадат иск пред съдилищата в държавата членка, на чиято територия живее А, а именно пред малтийските съдилища.

51. Ето защо смятам, че съображенията, изложени в решение *Hypoteční banka*, посочено по-горе, не могат да бъдат приложени по настоящото дело.

52. Освен това още един елемент е в полза на застъпваната от мен теза. Става въпрос за смисъла от съществуването на член 26 от Регламент № 44/2001.

53. В действителност в раздел 8 от регламента, озаглавен „Проверка на компетентността и допустимостта“, законодателят на Съюза се е погрижил да включи тази разпоредба, параграф 1 от която гласи, че когато срещу ответник с местоживеене в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че няма компетентност, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на регламента.

54. В доклада за Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, предхождаща Регламент № 44/2001, изготвен от М. Jénard²⁰, разпоредбата, съответстваща на член 26 от регламента, е определена като „една от най-важните“²¹. Освен това в този доклад се уточнява също, че неявяването на ответника не е равностойно на мълчалива пророгация на компетентност и че за съда не е достатъчно да приеме за точни декларациите от ищеца обстоятелства относно компетентността, а е длъжен да иска от последния да докаже, че международната компетентност е обоснована. Смисълът от това е, че в случай на неявяване на ответника е необходимо да се гарантира, че бъдещото решение действително ще бъде постановено от компетентен съд, за да бъдат дадени на ответника максимални гаранции в първоначалното производство²².

16 — C-327/10, EU:C:2011:745.

17 — Точка 53.

18 — Точка 54.

19 — EU:C:2011:745.

20 — ОВ С 59, 1979 г., стр. 1.

21 — Вж. коментара на член 20, стр. 39 от доклада.

22 — Пак там.

55. Тоест полезното действие на член 26 от Регламент № 44/2001, а оттам и самата гаранция за спазване на правото на защита биха били застрашени, ако се приеме, че е достатъчно особен представител на отсъстващия ответник да се яви по смисъла на член 24 от посочения регламент пред съда, за да бъде обоснована компетентността му, макар и да е безспорно, че този съд няма компетентност да разгледа спора.

56. На последно място, само по себе си настоящото дело е добър пример за това какво е искал да предотврати законодателят на Съюза, като е приел системата от правила за компетентност по Регламент № 44/2001. По това дело всъщност е безспорно, че А не живее на австрийска територия. Ако бъде прието, че явяването на особения представител на отсъстващия ответник е равностойно на явяване на ответника по смисъла на член 24 от регламента, това би довело до обосноваване на компетентност в полза на юрисдикция на определена държава членка, за която липсва каквото и да е критерий за привръзка с фактите по спора. Да припомним, че всъщност В и др. са с казахстанско гражданство и живеят в Казахстан, че А също е с казахстанско гражданско и живее на територията на Малта и последно, че фактите в главното производство са настъпили на територията на Казахстан.

57. Ако член 24 от Регламент № 44/2001 бъде тълкуван в този смисъл, това би означавало всъщност да се приеме, че този съд има във всички случаи международна компетентност в нарушение на установените с регламента правила, и то при положение че съд от друга държава членка е в по-подходяща позиция с оглед на възможните му привръзки със спора.

58. По всички тези съображения считам, че е уместно член 24 от Регламент № 44/2001 във връзка с член 47 от Хартата да се тълкува в смисъл, че явяването пред национален съд на особения представител на отсъстващ ответник, назначен съобразно националната правна уредба, не е равностойно на явяване на ответника по смисъла на член 24 от регламента.

Б – По първия въпрос

59. С първия си въпрос запитващата юрисдикция пита Съда дали националните съдилища са длъжни по силата на принципа на равностойност да поставят пред конституционен съд въпроса за съответствието на даден национален закон, който те считат, че противоречи на Хартата, с оглед отмяната на този закон в неговата цялост, вместо да го оставят без приложение по конкретното дело съгласно принципа на предимство на правото на Съюза.

60. Причината, поради която запитващата юрисдикция поставя на Съда този въпрос, е в съдебната практика на *Verfassungsgerichtshof*, който приема, че щом гарантираните от ЕКПЧ права могат в качеството си на права с конституционен ранг да бъдат предявявани пред него, то тогава принципът на равностойност налага такова искане за проверка за конституционосъобразност да бъде възможно и за правата, гарантирани от Хартата. Ето защо запитващата юрисдикция счита, че понастоящем вече не е възможно, в съответствие с принципа на предимство на правото на Съюза, да остави без приложение противоречащия на това право закон в конкретния случай, а националните съдилища вече са длъжни да отправят до *Verfassungsgerichtshof* искане за проверка на съответствието на закона, който те считат, че противоречи на посоченото право.

61. Що се отнася до последиците, които националният съд трябва да изведе при противоречие между разпоредби от вътрешното му право и гарантирани от Хартата права, когато тя се прилага, съгласно постоянната съдебна практика националният съд, натоварен в рамките на своята компетентност с прилагането на нормите на правото на Съюза, е длъжен да гарантира пълното действие на тези норми, като при необходимост сам вземе решение да не приложи национална разпоредба, която им противоречи, дори тя да е приета впоследствие, без да е необходимо да изисква или да изчаква премахването на тази разпоредба по законодателен или

друг конституционен ред²³.

62. Задължението за привеждане в съответствие с разпоредбите на Хартата, което националното законодателство си налага когато се намира в приложното поле на правото на Съюза, се обуславя единствено от волята на съответната държава членка и е в нейната суверенна власт.

63. Поради това формата и редът за изпълнение на това вътрешно конституционно задължение също са въпрос на прилагането му от нейна страна, но при едно съществено условие, а именно прилагането на този избор да не нарушава принципите, изложени в решение *Simmenthal*²⁴ и в последващата съдебна практика, намерила израз по-специално в решение *Melki и Abdeli*²⁵.

64. Всъщност в решението по последното посочено дело съдът припомня постоянната си практика, според която всяка разпоредба на национална правна система и всяка законодателна, административна или съдебна практика, която може да наруши ефективността на правото на Съюза, като откаже на компетентния да приложи това право съд правомощието да направи необходимото в самия момент на неговото прилагане, за да отхвърли националните законодателни разпоредби, които евентуално създават пречки за пълното действие на нормите на Съюза, са несъвместими с изискванията, които съставляват същността на правото на Съюза. Такъв би бил случаят при противоречие между разпоредба на правото на Съюза и национален закон, ако разрешаването на такова противоречие е предоставено на орган със свои собствени правомощия за преценка, различен от съда, който е длъжен да осигури прилагането на правото на Съюза, дори и такава пречка за пълното действие на това право да е само временна²⁶.

65. От това следва, че процедурата, предвидена във вътрешното конституционно право за прилагане на неговите принципи, не би могла да отмени, да спре, да ограничи или да забави правомощието на сезирания със спора национален съд да изпълни задължението си да приложи посочената по-горе съдебна практика, изразяващо се в това да отхвърли и да откаже прилагането на национален закон, който противоречи на правото на Съюза.

66. Прилагането на принципа на равностойност не поставя под съмнение тази съдебна практика.

67. Съгласно този принцип процесуалните правила относно съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които страните в процеса черпят от правото на Съюза, не трябва да бъдат по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешноправни съдебни производства²⁷.

68. Впрочем в случая не виждам с какво неприлагането в даден спор на националната разпоредба, противоречаща на правото на Съюза, би било по-неблагоприятно за страната в сравнение с образуването на производство за инцидентен контрол за конституционосъобразност с оглед отмяната на този закон в неговата цялост. Точно обратното. Както посочва и самата запитваща юрисдикция, прилагането на тази процедура е относително тежко, то води до допълнителен разход на средства и време за страните в процеса, докато националният съд има възможност да констатира несъответствието на националния закон с правото на Съюза пряко в рамките на спора, с който е сезиран, и да откаже прилагането на този закон, като по този начин гарантира незабавна защита на страните.

23 — Вж. решение *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 45 и цитираната съдебна практика.

24 — 106/77, EU:C:1978:49.

25 — C-188/10 и C-189/10, EU:C:2010:363.

26 — Точка 44 и цитираната съдебна практика.

27 — Вж. решение *Агроконсултинг-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, т. 36.

69. Ето защо, доколкото при обстоятелства като тези в главното производство, така както е замислен, принципът на равностойност би имал парадоксалната последица да отслаби принципа на предимство на правото на Съюза, той не би следвало да намери място тук.

70. Ето защо с оглед на изложените съображения по мое мнение в приложното поле на правото на Съюза при обстоятелства като тези по делото в главното производство принципът на равностойност не задължава националните юрисдикции да отнасят пред конституционен съд въпроса за съответствието на национална разпоредба, която те считат, че противоречи на Хартата, с оглед отмяната на този закон в неговата цялост. Разпоредба от вътрешното право, която установява такова задължение, не противоречи на правото на Съюза, при условие че правомощието на националния съдия да приложи разпоредбите на това право и да гарантира пълното му действие, като при необходимост по собствена инициатива остави без приложение всяка противоречаща им разпоредба на националното законодателство, или правомощието му да отправя преюдициални запитвания до Съда, не са отменени, спрени, ограничени или забавени.

V – Заключение

71. С оглед на изложените съображения предлагам на Съда да отговори на Oberster Gerichtshof по следния начин:

- „1) Член 24 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз следва да бъде тълкуван в смисъл, че явяването пред националния съд на особения представител на отсъстващия ответник, назначен по реда на националния закон, не е равностойно на явяване на ответника по смисъла на член 24 от този регламент.
- 2) В приложното поле на правото на Съюза при обстоятелства като тези по делото в главното производство принципът на равностойност не задължава националните съдилища да поставят пред конституционен съд въпроса за съответствието на националния закон, който считат, че противоречи на Хартата на основните права на Европейския съюз с оглед отмяната на този закон в неговата цялост.

Разпоредба от вътрешното право, която установява такова задължение, не противоречи на правото на Съюза, при условие че задължението на националния съдия да приложи разпоредбите на това право и да гарантира пълното му действие, като при необходимост по собствена инициатива остави без приложение всяка противоречаща им разпоредба на националното законодателство, или правомощието му да отправя преюдициални запитвания до Съда на Европейския съюз, не са отменени, спрени, ограничени или забавени“.